

DESET FRAGMENTA IZ DVE DEцениJE BESPUĆA

Jovan BULAJIĆ
književnik

PATRIOTE

Beograd, 1992.

Svet se deli na konzervativce i liberale. Beograd na pobednike i pobeđene. Neće šajkača s petokrakom, ni titovka s kokardom. Pedeset godina tako, naopako. Zagledani u prošlost budućnost prizivamo.

U gospodar Jevremovoj trube su budile nacionalnu svest, pozivale na marš. U boj! U boj! Cigani vranjanski nikoga nisu ostavljali da mirno spava. Prestonica sva oblepljena ogromnim plakatima. Slova ćirilična i latinična s prevodom na jezike manjina. Beograđani su se dozivali i prozivali, pa postrojavali. U prvom ešalonu, strojevim korakom marširali su IĆOVCI, oni sretnici čije se prezime završavalo na ić, stvorenja čiste krvi.

GROBLJA

Beograd, 1994.

– Nalazimo se na Bežanijskom groblju. Stara moja, nemoj da ti bude žao što te sahranismo ovde na proplanku, golom i nezaštićenom. Znam da si volela par-kove beogradske i cvrkut ptica. Sada za Novo groblje umiru neki drugi ljudi. Šta bismo nas dvoje starih na Novom groblju? Znam rekla bi mi, da mi nismo tikve bez korena. Još tridesetih godina prošloga veka sagradismo porodičnu grobnicu. Pedesetih nam uzeše kuću, radnju i grobno mesto. U radnju uđe država, u kuću general, a u grobnicu član Centralnog komiteta.

Starih Beograđana kao da više nema. Nestaju pod zemljom bez glasa na Bežaniji i Lešću. I, Beograd, onaj stari, ostario i oronuo, umorio se. Njega će sahraniti u vlastitim temeljima. Na Dorćolu će nići neke nove lepotice od stakla i gvožđa. Dići će se neke nove zadužbine, čije će se ime šapatom izgovarati, a za poreklo neće smeti niko da pita.

IZBEGLICE

Beograd, 1997.

Novi govor, unjkav i nazalan pritisnuo prestonicu. EKAVCI se povukli sa ulica, iz kafića i restorana. IJEKAVCE još možeš sresti po mesnim zajednicama i književnim promocijama.

JEKAVCI zauzeli prodavnice i pijace, pošte i stanice policijske, škole i kasarne. EKAVCI kupuju meso na grame, JEKAVCI na kilograme. EKAVCI stoje u redu za šećer i ulje, JEKAVCI prodaju i ulje i šećer.

– Jesu li to izbeglice? – pita jedan EKAVAC.

– Nijesu, no pribjeglice i izjelice – odgovara jedan IJEKAVAC.

– Pa gde su onda izbeglice?

– U izbegličkim kampovima i prihvatilištima. Gladni i žedni, bijedni.

- Jesu li i oni JEKAVCI?
- Nego što su.
- Što ih ovi beogradski JEKAVCI ne pomognu, hrane i oblače?
- Hoće, kako ne! – nasmeja se IJEKAVAC - Pola im od svog profita ratnog i poratnog poštom šilju. Svakog prvoga u mjesecu!

Beograd živi na crno. Hrani se na crno i oblači. Pije i puši na kredit. Prestonica životari, preživljava ispod žita, ispod ruke, mimo zakona i iznad zakona.

RUŠENJE

Beograd, 1999.

- Ulica Miloša Velikog pusta i bez saobraćaja. Samo su uplašeni građani pod pretnjom sirena izmiledi ispred svojih kuća. Napuštena američka ambasada zvrjala je prazna. Albanska potonula u mrak, gluva i nema. Beograd je bdeo, zatvorenih prozora i otvorenih očiju. Verovali smo da je naša prestonica isto što i Amsterdam ili Madrid, Pariz ili London sve dok nas nisu probudile sirene.

Bomba tresnu u blizini. Zgrada klecnu pa posrnu. Iz Ministarstva unutrašnjih poslova suknu plamen, podiže se dim. Oglasiše se vatrogasci. Ludi komšija, s drugog sprata obližnje zgrade otvori širom prozore i pusti muziku s radija. Kaluđersko kolo preseče tišinu, čulo se prvo jako, jače, pa najjače.

- Bujrum, Evropo, nazdravlje ti ratovanje!

PROMENE

Beograd, 2000.

U noći odluke na prekretnici dva veka Beograd je znao da vojska neće izaći na ulice. Rulja je bila jača od hulje. Pod udarcima zapadnog vetra tenkovi su uzimali, topovske cevi okrenute u nepokošenu englesku travu. Severozapadni povetarac oslobodiocima je nudio krila, a jugozapadni grejao već uzavrelu krv.

- Nova vlast je neuka i krhka, lomljiva u struku, brzopleta. Suetna je i ranjiva, neiskusna. Nervozna i pod tremom. Oslobodioci se lako zagrevaju, još brže hlade. Čuvaj se, Beograde, nervozne vlasti. Strpi se i sačekaj da spomenice počnu da dele. Deleći ih i sami će se podeliti. Deobe su naša sudbina, mlečni put među zvezdama.

Ostani svoj, Beograde, da te niko ne zgrabi i prisvoji za neko novo sutra ili prekotsutra, tebe od juče i prekjuče, da te upotrebi ili zloupotrebi.

NADMETANJA

Beograd, 2003.

Žuri Beograd, grabi napred i nazad, desno i levo. Obrće se, ne osvrće, razapinje se, ne mari, nema vremena. Neka sila golema ubacila ga u 21. vek, odredila mu orjentir, pravac i kotu.

Tutnji Miloševom i uzbrdo i nizbrdo. Zgrade podrhtavaju i sležu se u temeljima. Guraju se i pretiču teški kamioni i trole. Sudaraju se luksuzni automobili iz Ulice kralja

Milana i tajanstveni džipovi sa zatamnjenim staklima iz Ulice Miloša Velikog. Na čuvenoj raskrsnici, ukrštenici dva Obrenovića, svađaju se po naški. Nadmeću se ko je duži a ko brži. Koja je ulica slavija a koja važija. Koja je na pravom putu? Miloševa sva Senjaku i Dedinju okrenuta ili Milanova, kao strela prava, zagledana u kupolu Hrama Svetosavskog.

Samo po neki zardali jugo brekće usponom, dimi i ispušta gasove, postiden i posramljen, spuštenih farova i stidljivih žmigavaca kao da bi da nas podseti, šta smo, ko smo i gde smo?

POSRTANJA

Beograd, 2007.

Danas slava, sutra preslava. Nazdravljamo, zdravice držimo. Kucamo se i potucamo. Svi žanju, da poseje niko. Svi beru, niko da zalije. Svi slovo drže niko znoj ne proliva.

Spaljujemo prošlost, poništavamo. Šta se desilo s tolikim preklinjanjima i zaklinjanjima. Gde su kukumavčenja i druga ačenja. Užas od stalnih nadanja, vere, optimizma bez pokrića i iščekivanja nečega što nikada doći neće.

Zbogom Evropo, izgubila si strpljenje. Mislio sam da se sunce na istoku rađa, da danom na zapad putuje. Sad više ne znam kud vodi zvezdani put. Izgubili smo oboje umorni od dugog hoda. Ti više nisi Evropa, a ni ja više nisam ja.

SVAĐE

Beograd 2009.

Prestonicu pritisla vrešina tropska. Presahla česma terazijska i vodoskoci na oba trga. Brodovi ne plove Savom ni Dunavom. Voda mutna i opasna. Vir do vira.

Sve kvarljivo smestilo se u hladnjake i frižidere. Samo nesrećni čovek, građanin sam na žarkom suncu. Reč mu opora i jetka, misao opaka a želje rušilačke. On, mrk i prek. I tvrd. Samo vreli asfalt omekšao.

Nesreća u glavu udarila pa svadljiv čovek naš, za gušu hvata, pištolj poteže, dugove uteruje svoje i tuđe. Ko te pita rašta i zašta? Ništa ga pod milim Bogom tako ne pogađa kao uspeh tuđ il kakava dobit tuđa.

– Za srce me je ujeo, veli čovek naš. Neću mu uspeh zaboraviti dok živ budem.

RASKOLI

Beograd, 2010.

Sve se topi na četrdeset drugom stepenu Celzijusa. Topi se pločnik pod nogama, smola crna. Tope se obećanja i reforme demokratske. Topi se sladoled i led. Otiču mlazom sećanja i obećanja. Tope se volja i nada. Samo jed i jad, jetkost i jarost ljudska odolevaju suncu. A zavist i sama vrela na visokoj temperaturi u zlobu se pretvara i mržnju. Komšija komšiju da ne vidi očima. Zavadili se i oni koji se nikad kavžili nisu. Udari vođa na vođu, sudariše se bankari i opštinari, kučkari i veterinari, generali i kadeti.

– Mreža mrežu premrežila. Na trgovima gradskim konopce razapeli pa veš tuđ prljav na štrikove vešaju.

U tom usijanom kolopletu čovek stvoren po liku Božijem moli i odgovor traži:
KO DRŽI KONCE A KO PRAPORCE POD OVOM USIJANOM KAPOM PRE-
STONIČKOM?

PRAŠTANJA

Beograd, 2012.

Fasade zgrada neokrečene, građani namrgođeni, asfalt oštećen i prljav. Banjalučki ćevap na sred Terazija. Dojadio Beograđanima leskovački. Višespratnice uvređene, trafike se razmnožavaju i umnožavaju, guraju se s autormobilima. Nema Beograđanin gde limuzinu da parkira.

– Beograd čuti, ugiba se pod teretom, miruje. I prašta grešnima. Guši se i posrće u praštanju. Čuti i traje kao da je u ćutanju kraj mukama. U sedlu mu gospodari, smenjaju se mamuzajući ga u tromom zamornom galopu.

A Beograd opet čuti kao da ne zna bi li da umre ili da živi umirući.